

PAMIĘCI PROFESORA DR HAB. WIKTORA BOHDANA SZOSTAKA
(1933-2025)

Z głębokim żalem przyjęliśmy wiadomość o śmierci w dniu 1 marca 2025 roku Pana Profesora dr hab. med. Wiktora Bohdana Szostaka, długoletniego dyrektora Instytutu Żywności i Żywnienia (IŻŻ) i kierownika Zakładu Żywnienia Klinicznego IŻŻ.

Prof. dr hab. med. Wiktor Bohdan Szostak ukończył studia lekarskie na Akademii Medycznej w Warszawie w 1957 roku. Stopień doktora nauk medycznych uzyskał na Wydziale Lekarskim tej uczelni w 1967 roku a doktora habilitowanego nauk medycznych w 1971 w Centrum Medycznym Kształcenia Podyplomowego (CMKP), na podstawie pracy „Badania nad lipazą lipoproteinową w powiązaniu z hipertriglicydemią samoistną i otyłością”. W roku 1978 otrzymał tytuł profesora nadzwyczajnego, a w 1987 tytuł profesora zwyczajnego. Był specjalistą II stopnia w zakresie chorób wewnętrznych, miał także podspecjalizację z dietetyki.

Zainteresowania naukowe Profesor Szostak wykazywał już w latach studenckich działając w studenckim kole naukowym. Rozwijał je pracując w II Klinice Chorób Wewnętrznych Studium Doskonalenia Lekarzy (później przekształconego na CMKP), a następnie w Klinice Gastroenterologii i Przemiany Materii pod kierunkiem Profesora Edwarda Rużyłło. Zajmował się tam m.in. metodami badania stężeń lipidów w surowicy krwi w celu ich wykorzystania w badaniach skriningowych.

W tym okresie przebywał dwukrotnie na stypendiach naukowych Światowej Organizacji Zdrowia (WHO) na Uniwersytecie w Goeteborgu, gdzie zajmował się badaniami nad uwalnianiem lipazy lipoproteinowej z tkanki tłuszczowej pod wpływem heparyny w hipertriglicydemii i otyłości. Badania z tego zakresu były podstawą rozprawy habilitacyjnej Profesora Szostaka. W ten sposób lipidologia stała się również Jego pasją. Można powiedzieć, że był pierwszym lipidologiem w Polsce. Zainteresowania te przekazał swoim uczniom, którzy pod Jego kierunkiem obronili prace doktorskie lub z Jego inspiracji – przygotowali prace habilitacyjne.

Dorobek naukowy Profesora Szostaka, w postaci prac oryginalnych i poglądowych oraz rozdziałów w podręcznikach, dotyczy metabolizmu lipoprotein, hiperlipoproteinemii, patogenezы miażdżycy oraz roli żywienia i farmakoterapii w leczeniu zaburzeń lipidowych. Te zagadnienia były też tematami Jego wykładów podczas szkoleń podyplomowych lekarzy, a należy podkreślić, że był On bardzo cenionym wykładowcą.

W 1971 roku Profesor Szostak rozpoczął pracę w Instytucie Żywności i Żywnienia na stanowisku zastępcy dyrektora. Dzięki staraniom Profesora w Instytucie powstała Poradnia Chorób Metabolicznych, formalnie powołana przez Wydział Zdrowia Rady Narodowej m.st. Warszawy. Poradnia jako pierwsza w Polsce przyjmowała pacjentów z zaburzeniami lipidowymi oraz z otyłością z całego kraju.

Przy Poradni rozpoczęło też działalność standaryzowane laboratorium analityczne. Z działalnością Poradni wiązało się rozwinięcie poradnictwa dietetycznego. W tamtym czasie w Poradni pracowało 10 lekarzy, przyjmowano ponad 10 tysięcy pacjentów rocznie.

W roku 1976 Profesor Szostak został dyrektorem IŻŻ. Funkcję tę pełnił do roku 1991. Jednocześnie był kierownikiem Zakładu Żywienia Klinicznego Instytutu. Ponadto kierował kilkuletnim resortowym programem „Optymalizacja żywienia człowieka” oraz częścią rządowego programu „Optymalizacja spożycia białka przez człowieka”.

Z Jego inicjatywy w 1985 roku w Instytucie powołano Klinikę Chorób Metabolicznych i Gastroenterologii na bazie Oddziału Gastroenterologii Szpitala Bródnowskiego (obecnie Mazowieckiego Szpitala Bródnowskiego).

Bardzo ważnym osiągnięciem Profesora Szostaka było nadanie Instytutowi statusu WHO Collaborating Center for Nutrition nadzorowanego przez Biuro Europejskie WHO w Kopenhadze. Warto podkreślić, że Instytut jako WHO Collaborating Center organizował, przed 1989 r., spotkania ekspertów z dziedziny żywienia z obu stron „żelaznej kurtyny”.

Profesor Szostak był również inicjatorem i propagatorem Narodowego Programu Profilaktyki Cholesterolowej. Jedną z form Jego działalności było redagowanie kwartalnika pod nazwą List Informacyjny „Profilaktyka cholesterolowa”, który zawierał zbiór krótkich artykułów przygotowanych na podstawie literatury światowej z własnymi komentarzami. List był przesyłany m.in. członkom Sekcji Żywienia i Przemiany Materii Towarzystwa Internistów Polskich, której Profesor był przewodniczącym.

Należy również wspomnieć, że przez kilka lat z inicjatywy Profesora w Instytucie działały studia doktoranckie z prawem nadawania stopnia doktora nauk medycznych, które zaowocowały kilkoma obronionymi doktoratami.

Profesor Szostak był członkiem honorowym medycznych towarzystw naukowych, Komitetu Żywienia Człowieka PAN, rad naukowych innych instytutów oraz licznych komisji i zespołów.

Został odznaczony Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski i Złotym Krzyżem Zasługi.

Można z przekonaniem stwierdzić, że Pan Profesor był wybitną osobowością, człowiekiem wielu talentów, jako badacz, nauczyciel, wykładowca i organizator.

Prof. dr hab. med. Barbara Cybulska

IN MEMORIAM: PROFESSOR WIKTOR BOHDAN SZOSTAK

(1933-2025)

It is with deep regret that we have received the news of the death on 1 March 2025 of Professor Wiktor Bohdan Szostak, MD, PhD, Director of the Institute of Food and Nutrition (IFN) and Head of the Clinical Nutrition Department of the IFN for many years.

Professor Wiktor Bohdan Szostak graduated from the Medical Academy of Warsaw in 1957. He obtained the degree of Doctor of Medicine from the Faculty of Medicine of this academy in 1967 and the postdoctoral degree from the Medical Centre for Postgraduate Education (MCPE) in 1971, on the basis of the dissertation entitled 'Studies on lipoprotein lipase in relation to spontaneous hypertriglyceridemia and obesity'. He was awarded the title of associate professor in 1978 and the title of professor in 1987. He was a second-degree specialist in internal medicine and also had a subspecialization in dietetics.

Professor Szostak showed his scientific interests as early as his student years when he was active in a student scientific club. He developed his interests while working at the 2nd Department of Internal Medicine of the Medical College (later renamed MCPE), and then at the Department of Gastroenterology and Metabolic Diseases under the direction of Professor Edward Rużyło. There he dealt, among other things, with methods of examining serum lipid concentrations for use in screening studies.

During this period he was twice on World Health Organization (WHO) research fellowships at the University of Gothenburg, where he investigated heparin-mediated lipoprotein lipase release from adipose tissue in hypertriglyceridaemia and obesity. Research in this area formed the basis of Professor Szostak's habilitation thesis. Thus, lipidology also became his passion. It can be said that he was the first lipidologist in Poland. He passed this interest on to his students who defended their doctoral theses under his supervision or prepared their habilitation theses inspired by him.

Professor Szostak's scientific output, in the form of original and review papers and chapters in monographs, concerns lipoprotein metabolism, hyperlipoproteinemia, the pathogenesis of atherosclerosis and the role of nutrition and pharmacotherapy in the treatment of lipid disorders. These issues were also the topics of his lectures during postgraduate training of doctors, and it should be noted that he was a highly regarded speaker.

In 1971, Professor Szostak began working at the Institute of Food and Nutrition as Deputy Director. Thanks to his efforts, an Outpatient Clinic for Metabolic Diseases was established at the Institute, formally appointed by the Department of Health of the National Council of the Capital City of Warsaw. The Outpatient Clinic was the first in Poland to admit patients with lipid disorders

and obesity from all over the country. A standardised analytical laboratory also began operating at the Outpatient Clinic. The development of dietary counselling was associated with the Outpatient Clinic's activities. At that time, 10 physicians worked at the Outpatient Clinic, receiving more than 10,000 patients a year.

In 1976, Professor Szostak became director of the IFN. At the same time, he was head of the Institute's Department of Clinical Nutrition. In addition, he directed the several-year departmental programme 'Optimisation of Human Nutrition' and part of the government programme 'Optimisation of Human Protein Intake'.

On his initiative, in 1985, the Metabolic Diseases and Gastroenterology Clinic was established at the Institute on the basis of the Gastroenterology Department of the Bródno Hospital (now the Mazovian Bródno Hospital).

Professor Szostak's very important achievement was to grant the Institute the status of WHO Collaborating Center for Nutrition supervised by the WHO Regional Office for Europe in Copenhagen. It is worth noting that the Institute, as a WHO Collaborating Center, organised, before 1989, meetings of nutrition experts from both sides of the 'Iron Curtain'.

Professor Szostak was also the initiator and promoter of the National Cholesterol Prevention Programme. One of the forms of his activities was editing a quarterly magazine called the Information Letter 'Cholesterol Prophylaxis', which contained a collection of short articles prepared on the basis of world literature with his own comments. The letter was sent, among others, to members of the Nutrition and Metabolism Section of the Polish Society of Internal Medicine. Professor was a chairman of this society.

It should also be mentioned that for several years, on Professor Szostak's initiative, a doctoral programme with the right to confer the degree of Doctor of Medical Sciences was operating at the Institute, which resulted in several defended doctoral theses.

Professor Szostak was an honorary member of medical scientific societies, the Human Nutrition Committee of the Polish Academy of Sciences, scientific councils of other institutes and numerous committees and teams.

He was awarded the Knight's Cross of the Order of Polonia Restituta and the Golden Cross of Merit.

It can be stated with conviction that Professor Szostak was an outstanding personality, a man of many talents as a researcher, teacher, speaker, and organiser.

Professor Barbara Cybulska, MD, PhD